

Відбір команди України
на XVIII Міжнародну олімпіаду з лінгвістики

19 і 20 червня 2021 р.

Розв'язки задач другого туру

1. Мяо

Кожен склад є комбінацією приголосної, голосної та тону. Основними є символи для приголосних, поруч із ними розміщуються менші символи для голосних. Розміщення голосної відносно приголосної визначає тон.

Приголосні:

ᵂ	b	ᵃ	m	ᵄ	f	ᵅ	dl
ᵆ	t	ᵇ	n	ᵈ	l	ᵉ	tl
ᵇ	h	ᵈ	g	ᵉ	gh	ᵍ	dr
ᵈ	v	ᵉ	x	ᵍ	j	ᵍ	tr
ᵉ	z	ᵍ	y	ᵍ	без пригол.		

Голосні (в межах задачі неможливо визначити різницю між двома варіантами запису ai):

ᵍ	a	ᵈ	i	ᵈᵉ	ie	ᵈᵉ	ieu
ᵈ	u	ᵈ	e	ᵈ	ao	ᵈ	w
ᵈ	y	ᵈ	ih	ᵈ	eu	ᵈ	ai
ᵈ	o	ᵈ	ieh	ᵈ	ang	ᵈ	ai

Тони:

ᵈ	à	ᵈ	ã	ᵈ	á	ᵈ	ā
---	---	---	---	---	---	---	---

Напрямок письма: зліва направо. Носову вимову приголосної (символ ⁿ у пінїні) позначають символом для n перед складом.

Елементи граматики:

- базовий порядок слів: підмет — присудок — додаток;
- прикметник стоїть після відповідного іменника;
- час і рід не позначаються;
- **tái** і **tú** позначають початок іменної групи;
- для слів *сказати* і *відповісти* перед прямою мовою можуть вказувати непрямий додаток;
- катенативні дієслова (*хотіти*, *піти*) стоять перед дієсловами, які вони описують.

Відповіді див. на наступній сторінці.

Завдання 1:

Частина	Переклад	Пропущені фрагменти з перекладами
I	Прищавала жаба, яка була мудрою	(9) gù «який»
G	Кажуть, що якось ворона пішла побачитися з прищавою жабою.	(6) mào «піти»
E	Ворона сказала: «Жабо,	(5) hì «сказати»
F	я хочу тебе з'їсти».	—
O	Жаба сказала: «Ти хочеш мене з'їсти,	(15) yā «хотіти», (16) ngāi «м'ясо»
P	але моє м'ясо дуже гірке.	—
B	Якщо ти хочеш мене з'їсти, ти хочеш перенести мене он туди	(2) jà «якщо»
Q	до струмка, до берега ставка з водою.	(17) ngú-dí «струмок»
H	Помий мене у воді, а тоді їж, щоб отримати мого м'яса».	(7) áo «вода», (8) nǎo «їсти»
C	Ворона відповіла: «Жабо,	(3) jièu «жаба»
D	я хочу тебе з'їсти, ось так!».	(4) lài «ось так!»
N	Ворона витягнула голову	(14) jàng «витягнути»
J	вгору, сміючися: «ха-ха».	(10) dráo «вгору»
K	Жаба стрибнула, вскочила у ставок з водою і зникла.	(11) bào «ставок»
A	Ворона поблукала у воді, шукаючи жабу, пошукала її, але так і не дістала.	(1) lí-á «ворона»
L	Ворона просто витягнула голову, каркнула і сказала:	(12) jàng «витягнути»
M	«Ах-ах, усе дарма! Ах-ах, усе дарма!».	(13) bè-lá-lá á á «усе дарма! Ах-ах»

Завдання 2:

Съ Тн, Y J° L, Съ Л̄ J̄ Съ Т [Г / Г̄] СГ.

2. Око

Порядок частин:

підмет — [якщо / майб. ч.] — [не] — [завжди / знову] — корінь — [додаток].

Морфема *якщо* передбачає майбутній час; разом із нею морфему звичайного майбутнього часу не вказують. Підмет I та II особи однини має різні форми для теперішнього та майбутнього часу.

Корені дієслів:

-bue-	спати
-di-	могти
-din-	знати
-fɔ-	вести
-gam-	вітати
-gba-	бачити
-pila-	вертатися

-pɔra-	підмітати
-re-	відвідувати
-su-	одружуватися
-te-	вчити
-tie-	брати
-ye-	запрошувати
-yεε-	стежити

Більшість морфем мають по дві форми: одну вживають з коренями, перша голосна яких закрита (*u, i, e*), а інші — з коренями, перша голосна яких відкрита (*a, ɔ, ε*):

Підмет

	u, i, e	a, ɔ, ε
I ос. одн., теп. ч.	i-	ε-
I ос. одн., майб. ч.	me-	ma-
II ос. одн., теп. ч.	u-	ɔ-
II ос. одн., майб. ч.	we-	wa-
III ос. одн.	e-	a-
III ос. мн.	be-	bε-

Додаток

	u, i, e	a, ɔ, ε
I ос. одн.	-mu	-mɔ
I ос. мн.	-tu	-tɔ
II ос. одн.	-wu	-wɔ
III ос. одн.	-ya	
III ос. мн.	-ba	

	u, i, e	a, ɔ, ε
«якщо»	-é-	-á-
майб. ч.	-eke-	-aka-
«не»	-me-	-ma-
«завжди»	-deki-	-dake-
«знову»	-de-	-da-

Завдання 1:

1	CI	6	AE	11	AB	16	CD	21	AF	26	AC
2	CH	7	BA	12	BC	17	BF	22	BJ	27	BI
3	CG	8	CE	13	AJ	18	CC	23	AH	28	CB
4	BH	9	CJ	14	BG	19	BB	24	CA	29	AA
5	AI	10	BD	15	CF	20	BE	25	AG	30	AD

Завдання 2:

meekebue	спатиму
waámáfótɔ	якщо не вестимеш нас
edetewu	знову вчить тебе
udinmu	знаєш мене

Завдання 3:

підмітатиме його	aakarɔraɣa
якщо привітаєш їх	waágamba
запросиш нас	weekeyetu
завжди вертаюся	idekipila

3. Галкомелем

Структура речення (група прямого додатка присутня, якщо його виражено іменником):

ni? — підмет — присудок — [**kwθə** — прямий додаток] — [**?ə kwθə** — непрямий додаток].

У реченнях із конструкцією «для когось» прямим додатком вважається ця конструкція.

Структура присудка:

основа — [**əɬc**] — показник прямого додатка — [**əs**]

Суфікс **-əɬc-** ставлять, якщо речення містить «для», а **-əs** — якщо підмет є третьою особою.

	Підмет	Показник прямого додатка
I особа	cən	-θam'š
II особа	č	-θamə
III особа	∅	-ət

При комбінації підмета III особи та прямого додатка II особи структура дієслова змінюється: підмет не виражається, а додаток виражається суфіксом **-θa:m**.

При приєднанні до основи, що закінчується на **-ə**, суфікса, що починається з **ə-**, одна з цих голосних випадає (**q'waqwə + ət → q'waqwət**).

Іменники		Дієслова	
pipə	лист	ɬic'	порізати
sce:ɬtən	лосось	pən	посадити
səplil	хліб	q'waqwə	ударити
šəptən	ніж	q'wəl	засмажити
sqewθ	картопля	χəl'	написати
χəl'tən	олівець	?iləq	купити

Завдання 1:

11 **ni? q'wələɬcθa:m ?ə kwθə sce:ɬtən.** Він засмажив для тебе лосося.

Завдання 2:

12 **ni? cən q'waqwət.** Я вдарив його.

13 **ni? č q'wələt kwθə sqewθ.** Ти засмажив картоплю.

14 **ni? ?iləqəɬcətəs ?ə kwθə šəptən.** Він купив для нього ніж.

Завдання 3:

15 Я купив його. **ni? cən ?iləqət.**

16 Він посадив картоплю. **ni? pənətəs kwθə sqewθ.**

17 Ти порізав для мене хліб. **ni? č ɬic'əɬcθam'š ?ə kwθə səplil.**

18 Він написав листа олівцем. **ni? χəl'ətəs kwθə pipə ?ə kwθə χəl'tən.**

4. Наканайська мова

У цій задачі голосні ранжуються за звучністю: $a > o > e > u > i$.

Позначимо літери двох останніх складів слова як $C_1V_1C_2V_2$. Тоді редуплікована форма твориться так:

- Якщо $C_1 = h$ або $C_1V_1 = C_2V_2$, то після C_1 вставляємо $-V_1C_2-$.
- Інакше вставляємо літери перед C_1 :
 - якщо серед C_1 і C_2 є плавна приголосна (l або r), вставляємо $-C_1V_1C_2V_2-$;
 - інакше, якщо $V_1 > V_2$, вставляємо $-C_1V_1V_2-$;
 - інакше — $-C_1V_2-$.

Відповіді:

Базова форма	Редуплікована форма	Переклад
tahalo	tahalalo	людина
sekela	sekelakela	по одному
pita	rapita	брудний
bake	baebake	(вид риб)
loke	lokeloke	розірвати
voro	vorovoro	бити
valolohoka	valolohokoka	попереджати
pasi	paipasi	надзвичайно
kusa	kakusa	кричати
bebe	bebebe	метелик
hilo	hililo	бачити
sivo	sosivo	спускатися
rabu	raburabu	обвуглена деревина
tarile	tarilerile	дерево
sobe	soesobe	молода жінка
vitaumetari	vitaumetaritari	молодший брат / сестра
vituga	vitatuga	іти

5. Дірбал

Порядок слів: додаток — підмет — присудок. Означення стоїть після означуваного слова.

Дієслово утворюється з прикметника за допомогою суфікса **-man**.

Суфікси дієслів (V) і утворених з них прикметників:

V	якого завжди V	який завжди V N*
корінь- n	корінь- l-muŋa	N-корінь- l-ŋau-muŋa
корінь- ru	корінь- u-muŋa	N-корінь- nau-muŋa

* N — додаток

Перед кожним іменником стоїть артикль:

Клас	Артикль додатка	Артикль підмета
жінки, небезпечні тварини і предмети	balan	baŋgun
чоловіки, тварини	bayi	baŋgul
всі інші речі	bala	baŋgu

Підмет і його означення отримують закінчення:

- **-ŋgu**, якщо слово закінчується на голосну та містить два склади;
- **-gu**, якщо слово закінчується на голосну та містить більше ніж два склади;
- **-Du**, якщо слово закінчується на приголосну, де *D* — це зімкнена приголосна того ж місця творення, що й останній звук слова.

Словник (крім слів, поданих в умові):

Іменники	
baŋgay	спис
bargan	валабі
bima	смертельна змія
biŋŋiriŋ	ящірка
bundiŋ	коник
diban	камінь
duŋan	колюче дерево
garan	дим
gubimbulu	лікар
gurugu	випивка
ŋuga	цукор
malayigara	скорпіон
midin	посум
ŋuma	батько
ŋalŋga	хлопчик, дівчинка
waymin	теща
yabu	матір
yaŋa	чоловік
yila	перо
yiriŋŋila	бабка (комаха)

Дієслова	
baŋa-n	іти за
bilmba-n	штовхати
buŋa-n	дивитися на
dimba-ru	нести
guni-ru	шукати
ŋaŋi-n	ігнорувати
ŋunŋa-ru	засуджувати

Прикметники	
bambun	здоровий
biŋgun	втомлений
guli	сильний
ŋagiŋ	великий
ŋagun	який спить
ŋami	товстий
muguru	тихий
mundu	ображений
waŋu	зігнутий
wura	маленький

Завдання 1:

Коник — не жінка і не небезпечна тварина, але приймає такий же артикль, тож певно це і є «стара жінка» з міфу. Лінгвіст подумав, що **baŋgun bundiŋju** у реченні (14) — помилка.

Завдання 2:

- 17 **balan paŋga baŋgul ŋumaŋgu guniymuŋagu bambunman.**
Батько, якого завжди шукають, лікує дівчинку.
- 18 **bala diban bilbalmuŋa baŋgul biŋjiŋju guniŋu.**
Ящірка шукає камінь, який завжди штовхають.
- 19 **bayi bargan baŋgul yaŋaŋgu gubimbuluŋuŋanaumuŋagu baŋan.**
Чоловік, який завжди засуджує лікарів, іде за валабі.

Завдання 3:

- 20 **bayi yiriŋjila baŋgul bargandu wurangu buŋan.**
Маленький валабі дивиться на бабку (*комаху*).
- 21 **bala yila baŋgun mugunanjagu baŋjalumuŋagu waŋuman.**
Тітка, за якою завжди йдуть, гне перо.
- 22 **bala muŋga baŋgul midindu jaŋundu ŋaŋin.**
Посум, що спить, ігнорує гучний шум.
- 23 **bayi yaŋa dibandimbaumuŋa baŋgul bayimbambu guniŋu.**
Гусінь шукає чоловіка, який завжди носить камені.